

gedélyezett költségű beruházás. Inflációhoz szokott szemünknek kellemes olvasni, hogy a főváros 1915. évi zárszámadása 10 324 003 korona 35 fillér tényleges felhasználást regisztrált...

A körüti főgyűjtőcsatorna építése a Boráros tér felől kezdődött, és öt szakaszban valósult meg (a szakaszok jellemzőit lásd a táblázatban – *A szerk.*). A Boráros téren egyesül a

nagy átmérőjű ivóvíznyomócsövet is a kéregvasút pályaszintje alá süllyesztették.

A hatvanas években a metróhálózat kiépítésével szükségessé vált, hogy aluljárókat építsenek. A föld alá süllyesztett nagykörüti gyalogjárók megépítésében igencsak nagy gondot okozott, hogy a főgyűjtőcsatorna bizonyos szakaszait valamiképp „kipreparálják” és beilleszték az új környe-

Szakasz	Építés ideje	Vízvezető képesség [m³/sec]	Hossz [m]	Esés [%]	Szelvény	
					méret [m]	alak
Boráros tér-Baross utca	1891–1896	14,4	1020	0,5	3,64/3,64	párizsi kétpadkás
Baross utca-Rákóczi út	1891–1896	10,7	857	0,5	3,30/3,30	párizsi kétpadkás
Rákóczi út-Andrássy út	1891–1896	8,1	1047	0,5	2,98/2,98	párizsi kétpadkás
Andrássy út-Szondy utca	1891–1896	4,3	453	0,5	2,35/2,35	párizsi kétpadkás
Szondy utca-Margit híd	1906–1907	3,5	1035	0,5	2,00/1,96	párizsi egypadkás
Összesen:			4412			

nagykörüti és a Duna-parti főgyűjtő, s az onnantól déli irányban halad tovább 4,8 méter magas és 4,5 méter széles szelvénnel. Egy 1907-ben megjelent leírás e csatornaszakasz méreteit így érzékeltette: „... nagy, megterhelt szénásszekerek kényelmesen közlekedhetnének benne”.

A nagykörüti és a Duna-parti főgyűjtőcsatorna létesítését megelőzően, 1889-ben kezdték meg építeni a – gőzgép meghajtású szivattyúkkal működtetett – *ferencvárosi szivattyútelepet* a Soroksári úton. Ez arra szolgált, hogy az összegyűjtött vizeket a Dunába juttassa; kis vízálláskor szabadon ömlött a szennyvíz a folyóba, magas vízálláskor pedig a szivattyútelep gépei emelték a szennyvizet a folyóba.

A főgyűjtőcsatornák megépítésével a Duna-parti kiömlőket folyamatosan megszüntették, illetve *vészkiömlők*-ként működtették tovább. Csak ezután vált lehetővé, hogy a kulturált Duna-partot – a pesti polgárok kedvelt sétaterét, a *Duna-korzót* – létrehozzák.

Keresztező akadályok

Az *Andrássy út* és a Nagykörút kereszteződésében (az *Oktogonon*) a *millenniumi földalattinak* a kéreg alatti alagútja keresztezi a főgyűjtőcsatorna nyomvonalát; a csatorna fődemét vaslemezéből készítették, s a

zetbe. Például a *Blaha Lujza téri aluljáró* építésekor – 1965-ben és 1966-ban – a főgyűjtőt 72 méter hosszan ellapították és kiszélesítették.

Az Üllői út és a Nagykörút keresztezésében 1971-ben befejezett aluljáró- és metróépítés közben a főgyűjtőt áthelyezték; a csatornát az új nyomvonalon *vasbetonból* építették meg. A főgyűjtőcsatorna többi szakaszán ma is az eredeti, kitűnő minőségben megépített három rétegű *téglaboltozat* „hordozza hátán” a körüti hatalmas forgalmat. Néhány éve a *víznyomócső* törése miatt kétszer is hatalmas kráterek mosódtak ki a Nagykörúton, a csatorna boltozatai azonban mindkét esetben állták a próbát...

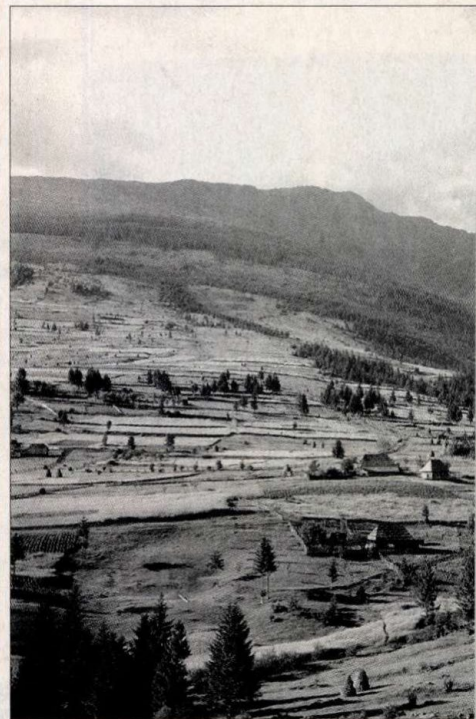
A főgyűjtőcsatorna a mai kor követelményeinek is megfelel. Míg építésekor a párizsi szelvényt jellemző padkák szintjét (lásd a korabeli rajzon – *A szerk.*) csak nagyobb esőzésekkor borította szennyvíz, ma már ezek állandóan víz alatt vannak, de gumicsizmában még járhatók. A csatornát rendszeresen *kézikamerás bűvárok* járják, s minden apró meghibásodás helyét pontosan rögzítik. A csigalépcsős lejáróit rejtő henger alakú *hirdetőoszlopok* a Nagykörút jellegzetes *utcabútorai*, megszokott színfoltjai.

SZABLYÁR PÉTER

LÁTOGATÓBAN

■ Elpusztult tájak, hajdan volt épületek és emberek tűnnek fel a *Néprajzi Múzeum* új bemutatóján. Mintha folytatódna az idő megállításának kísérlete a tavalyi nagy sikerű *Időképek* kiállítás szellemében.

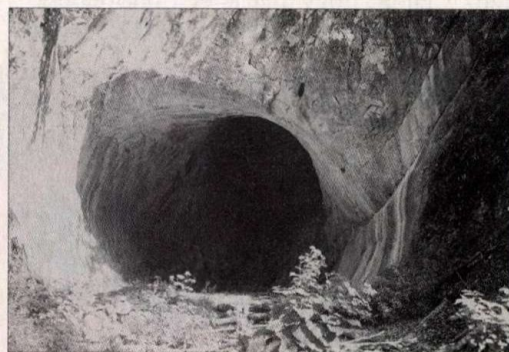
Balogh Ernő, akinek geológusi, mineralógusi, karszt- és barlangkutató munkásságát csak az újabbkori lexikonok, életrajzi kötetek címszaiban találjuk meg, Romániában elismert tudós és egyetemi tanár volt, azt azonban egyik életrajzírója sem említi, hogy bravúrosan *fényképezett* Természettudományos életművének színte-

reit (a hegyeket, völgyeket, a barlangokat), valamint Erdély tájait, műemlékeit, lakóit nagyméretű üveglemezeken örökítette meg. Eredeti állapotban rögzített számos olyan helyszínt, amely mára eltűnt, megsemmisült, átalakult – köztük a legnagyobb erdélyi mesterséges tavak – Kolibica, Meleg-Szamos, Riul-Máre, Aranyosbánya – helyét is. Ezeröttszáz felvétele közül nyolcszáz maradt meg, s ezek a hagyatékból unokájától, ifj. dr. Balogh Ernőtől a Magyar Természettudományi Múzeum gyűjteményébe kerültek. Most pedig a *Néprajzi Múzeumban* március 3-áig látható

Erdélyi tájakon
Balogh Ernő
ismeretlen fotográfiai

címmel kétszáz néprajzi témájú kép az 1928 és 1943 közötti időszakban készült anyagból.

Az éppen 120 éve született Balogh Ernő a kolozsvári egyetemen folytatta tanulmányait, ahol utóbb maga is tanársegéd lett Szádeczky-Kardoss Gyula professzor mellett. Az első világhábo-

rúban orosz hadifogságba esett, ahonnan megszökött, és gyalogszerrel menekült el.

Hazatérte után a gyergyószentmiklósi gimnáziumban és a kolozsvári Mariánium katolikus leánygimnázium természetrajz- és földrajztanáraként működött. 1940-ben nevezték ki a kolozsvári egyetem földrajzi tanszékének vezető tanárává, majd dékánná. Az intézmény Bolyai Egyetemmé való átszervezésétől (1945-től) az ásvány- és kőzettani tanszék professzora volt egészen 1959. évi nyugdíjazásáig.

Ásványtani, kőzettani munkásságának legfontosabb része a kalcitok vizsgálata. Földtani, őslénytani és régészeti megállapításai is figyelemre méltóak. Nevéhez fűződik az erdélyi barlangok ásványtani és földrajzi szempontú vizsgálata; ezzel a barlangkutató új ágát teremtette meg. Tanári és kutatói munkásságával összhangban ismeretterjesztő tevékenységet folytatott, az Erdélyi Múzeumi Egyesület természet-

tudományi szakosztályának és az Erdélyi Kárpát Egyesület elnökeként, s az egyesület honismereti folyóiratának, az Erdélynek a főszerkesztőjeként. Éppen az Erdélyi Kárpát Egyesület tagborzása során jutott el Erdély szinte minden szegletébe, s ott készítette nagyméretű diapozitívjait, fekete-fehér város- és tájképeit. A fényképezőgépe mindig vele volt kutatásai, te-

repmunkái és kirándulásai helyszínén is. És ez nem kis teljesítmény. Mert nem könnyű kisgéppel dolgozott, hanem a kisfilmnél harmincszor nagyobb méretű és ennyivel több információt is rögzítő, nehéz üveglemezre fotózott. A súlyos profikamerával örökítette meg a hegycsúcsokat, a barlangok mélyét, az erdélyi, máramarosi, partiumi, bánági vidékeket.

Fényképeivel írásait és előadásait illusztrálta. (Félszáz tudományos és több mint kétszáz ismeretterjesztő cikke jelent meg, de versesköteteit, irodalmi munkáit is számon tartják.) Az erdélyi magyar iskolákba is jutott nagytapasztalatok szemléltetőül. Fotográfiaiát minősíti, hogy a Román Tudományos Akadémia kiadásában megjelent Románia Földrajzi Monográfiája című kiadványban Erdélyről az ő fotói szerepelnek legnagyobb számban.

A magyar közönség most találkozhat először Balogh Ernő pontos és varázslatos fényképeivel. **K. M.**